

KATEDRA TÖRTÉNELEMVERSENY

ROVATVEZETŐ: ELEK JÓZSEF, katedra.tortenelem@gmail.com

AZONOSÍTÓ SZÁM: 2022003

Kertek alja u. 8 (Podzáhradná), 947 01 Hurbanovo

Beküldési határidő: 2022. január 20.

A csapat neve:	A csapattagok neve:	A forduló száma:
A felkészítő pedagógus neve, e-mail-címe, telefonszáma:	Az iskola neve, címe, e-mail-címe, telefonszáma:	III.

III. FORDULÓ – A TELJES PUSZTULÁS SZÉLÉN? – IV. BÉLA URALKODÁSA

1) Korabeli források

(12 pont)

A) „Nemeseivel és parasztjaival kezdte a kun király bejárni Magyarországot. Számptalan lábas jószáguk volt, ezért sok kárt tettek a magyaroknak legelőkön, szántókon, kerteken [...] vad emberek voltak ezek [...] Ha magyar ember bántotta meg a kunt személyében, vagy vagyonában, mindjárt elmarasztalták, úgyhogy nem mert többé véteni. De ha kun bántotta meg a magyart, annak ugyan nem szolgáltattak igazságot. [...] Így lett gyűlölet a nép és a király között.”

A/1 – Ki volt a szövegben említett kun király?

A/2 – Mi történt vele, amikor megindult a mongol támadás az ország ellen?

A/3 – Magyarázd meg, miért történt vele ez az eset!

A/4 – Mi volt erre a kunok válaszlépése?

B) „Én [...] az égi király küldötte, akinek hatalom adatott a földön a nekem meghódolókat felemelni és az ellenállókat elnyomni, csodálkozom feletted, Magyarország királya, hogy midőn már harmincadik ízben küldöttem követeket hozzád, miért nem küldesz vissza közülük senkit, de még követeket és válaszlevelet sem küldesz nekem. Tudom, hogy gazdag és hatalmas király vagy, sok katonád van, és egyedül kormányzol egy nagy országot. Ezért nehéz önként alávetned magad, mégis jobb és üdvösebb lenne neked, ha önként behódolnál nekem.”

B/1 – Ki a levél szerzője?

B/2 – Milyen rokoni szálak fűzték őt a mongol birodalom alapítójához?

B/3 – Melyik híres várost pusztította el 1240-ben?

B/4 – Melyik ország ellen küldte egyik hadvezérét 1241-ben, aminek szomorú epizódja volt a legnicai csata?

C) „A tatárok a magyar seregtől jó messze gázlót találtak, egy éjszaka mind átkeltek rajta, hajnalban körülvették a király egész seregét, és úgy kezdték rá szórni a nyilat, mintha jégeső lett volna. A magyarokat nagyon hirtelen és készületlenül érte a támadás. [...] A király nem tudta rendbe állítani a hadat s a magyarok csak összevissza, innen-onnan mentek az ütközetbe. [...] Már-már úgy látszott, hogy egészen elerőtlenednek, de a király testvére, a maga embereivel, amennyit tudott a tolongásban szedni, a tábor egyik felén kemény harcot kezdett a tatárok ellen, és tartotta a viadalt majd egész nap.”

C/1 – Mikor zajlott le a fenti ütközet?

C/2 – Ki a forrásban említett Árpád-házi herceg, aki szembeszállt a támadókkal?

C/3 – A csatában sokan az utolsó vérükig harcoltak. Kik tűntek ki a bátorságukkal, akik nem voltak hajlandók visszavonulni és mind egy szálig elesetek?

C/4 – A támadók is nagy veszteségeket szenvedtek. Egy kínai évkönyv ezzel kapcsolatosan egy érdekes dolgot említ, ami a mongolok fővezérének a fejében is megfordult. Mi volt az?

2) Szétszóródott bizalmas utasítások

(9 pont)

A huzatnak köszönhetően IV. Bélától származó bizalmas utasítások szóródtak szét a kancellária egyik asztalán. Rakd vissza ezeket az aktáikba (amelyeket a válaszlapon meg is találsz)!

„Ígéretet kell tőle kicsikarnunk, hogy nekünk védelmet nyújt és nem fordul ellenünk ő is, ha bajba kerülünk!” – „Ki kell puhatalni, hajlandó lenne feladni eddigi életét és feleségül menni a cseh Ottokárhoz!” – „Biztosítsuk őt, hogy a távolban maradt magyaroknak minden segítséget megígérhessen, ha csatlakoznánk hozzá.” – „A kalocsai főpap biztosítsa a lovagrendek csatlakozását a királyi hadhoz a pogány betolakodók ellen!” – „Okvetlenül meg kell erősíteni a Vereckei-hágót, hogy a mongol betörést megakadályozzuk!” – „A máramarosi sóbányákból leányom kedvére vihet el, de azért kérjük, ne legyen e téren telhetetlen!” – „A halicsi fejedelmet győzzük meg, hogy vegye el lányunkat. Még segítségünkre lehet a háborúban.” – „Bírjuk rá a vallomástételre, kitől várja megszületendő gyermekét, mert nem hihető, hogy néhai apánktól!” – „A Szentatya pénzbeli segítségét kérni a mongolok ellen. Hangsúlyozzuk ki, mennyit tettünk a kunok lelki üdvéért!”

3) Van hozzá képünk...

(8 pont)

A következő helyszínek IV. Béla életében fontos szerepet játszottak – vagy neki személyesen, vagy valamelyik családtagján keresztül. Ismert fel a helyeket és írd le, milyen szerepet játszottak a király életében, vagy csupán hogyan kapcsolódnak hozzá!

a)

b)

c)

d)

4) Kunok Magyarországon

(10 pont)

Egészítsd ki a szöveget! A hiányzó információkat elég lesz a válaszlapon betöltened!

„A kunok hamarabb megtapasztalták, mint mi, hogy milyen veszély fenyeget keletről. Már [1] háborúba keveredtek egymással, de a [2] csatában vereséget szenvedtek a mongoloktól. Egyre nyugatabbra húzódtak és elérték a mai Moldova vidékét, amelyet latinul [3] néven került az európai köztudatba. Ám ez a terület a magyar királyok érdekszférája volt, így a kunoknak kapcsolatba kellett lépniük IV. Bélával. A magyar védelem érdekében a kereszténységet is felvették, külön [4] szerveztek a Kárpátokon túl. A mongol támadás viszont szétszórta a kunokat, egy részük kénytelen volt szolgálatukba szegődni. [5] kun fejedelem menedéket kért a magyar királytól, aki befogadta a kunokat az országba.

Életmódjuk és a mongolok megjelenése felszínre hozta a velük szemben kialakult ellenérzést, ami miatt a kunok elhagyták az országot. IV. Béla csak [6] vetette fel újra a betelepítés ötletét. Ekkor meg is történt a kunok második letelepítése, [7] területe majd Kiskunság és Nagykunság néven lesz ismert. A béke és a szövetség kedvéért a király fiának, [8] egy kun fejedelem leányát, [9] adta feleségül. Ebből a frigyből születik majd [10], aki majd a „Kun” becenevet kapja.”

5) Fogalommagyarázat

(16 pont)

Mit takarnak a következő fogalmak? Fejtsd ki néhány mondatban a jelentésüket, esetleg IV. Bélához való kapcsolódásukat!

A – hospes

E – familiáris

B – Halics

F – Arany Horda

C – első morvamezei csata

G – fehérvári jog

D – kiskirály

H – Magna Hungaria

6) Amikor kő a vár...**(5 pont)**

Béla király a tatárjárás után elvárta a birtokkal megajándékozott személytől, hogy kővárat építsen. A segítségül adott térkép alapján válasszatok ki egy olyan várat, amelyet a mai Szlovákia területén éppen a tárgyalt időszakban, a 13. század második felében húztak fel. Feladatotok, hogy az alábbi kérdésekre válaszoljatok:

- A) Ki építette a várat?
- B) Melyik évből származik az első biztos információ a várról: írott forrás vagy esemény...
- C) Hol helyezkedik el a vár?
- D) Kinek/kiknek a kezében volt az Árpád-kor utolsó évtizedeiben?
- E) A válaszlapra helyezz el egy képet a várról, de ha lehet, inkább egy rajzot, hogyan nézhetett ki a vár!